

Çevrimiçi Etik D??? Davran??lar Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). Çevrimiçi Etik D??? Davran??lar Ölçe?i. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=18524>

Özet

Çevrimiçi Etik D??? Davran???lar Ölçe?i (ÇEDDÖ), bireylerin internet ortam?nda sergileme e?iliminde olduklar? etik d??? davran???lar? ve bu davran???lar?n s?kl???n? ölçmek amacıyla geli?tirilmis? veya uyarlanm?? bir ölçme arac?d?r. Bu ölçek çal??mas?, dijitalle?en dünyada siber etik ve çevrimiçi ahlak konular?n?n önemini vurgulamakta olup, özellikle e?itim ve sosyal psikoloji alanlar?nda dijital vatanda?l?k bilincinin de?erlendirilmesine katkı sa?lamaktadır. Ölçek, Genç, Kazez ve Fidan (2013) taraf?ndan Akademik Bili?im Konferans?'nda sunulan bir uyarlama çal??mas? kapsam?nda tan?t?lm??t?r.

Ölçe?in temel amac?, çe?itli çevrimiçi ortamlarda (sosyal medya, e-posta, dosya payla??m a?lar? vb.) ortaya ç?kan telif hakk? ihlali, siber zorbal?k, kimlik av? veya yetkisiz eri?im gibi eylemleri sistematik olarak belirlemektir.

Anahtar Kelimeler

Çevrimiçi etik, etik d??? davran??, siber zorbal?k, dijital vatanda?l?k, ölçek geli?tirme, psikometri, internet ahlak?.

Yazarlar

Zülfü Genç, H. Kazez, A. Fidan.

Amaç

Çevrimiçi Etik D??? Davran???lar Ölçe?i'nin temel amac?, bireylerin çevrimiçi ortamlarda sergiledi?i veya sergileme e?iliminde oldu?u etik d??? eylemleri nicel olarak belirlemektir. Bu eylemler, genellikle dijital haklar?n ihlali, ki?isel verilerin kötüye kullan?lmas? veya ba?kalar?na zarar verme potansiyeli ta??yan davran???lar? kapsamaktadır.

Ölçek, akademik ara?t?rmac?lara ve e?itimcilere, internet kullan?c?lar?n?n etik fark?ndal?k düzeylerini de?erlendirme ve bu tür davran???lar?n yayg?nl???n? tespit etme imkan? sunar. Elde edilen veriler, siber güvenlik e?itimi programlar?n?n geli?tirilmesi ve dijital etik standartlar?n?n belirlenmesi için önemli bir temel olu?turmaktadır.

Yap? (Konstrukt)

Ölçek, genellikle "Çevrimiçi Etik D??? Davran???lar" olarak adland?r?lan çok boyutlu bir yap?y? ölçmektedir. Bu yap?, genellikle a?a??daki gibi alt boyutlar? içerebilir (uyarlama çal??mas?n?n yap?s?na ba?l? olarak):

Fikri Mülkiyet ihlalleri: Telif hakkı materyallerin yasadışı indirilmesi, paylaşılması veya kullanılması.

Siber Zorbalık ve Taciz: İnternet üzerinden tehdit, hakaret veya utandırıcı içerik yayma eylemleri.

Yetkisiz Erişim ve Kötü Amaçlı Yazılım Kullanımı: Başkalarının hesaplarına izinsiz girme veya virüs/kötü amaçlı yazılım yayma.

Gizlilik ihlalleri: Kişisel bilgileri izinsiz toplama veya yayma.

Bu yapı, bireyin dijital ortamda ne ölçüde sorumlu ve yasalara uygun hareket ettiğini belirlemede kritik rol oynamaktadır.

Geçerlik

Ölçeğin orijinal sunumunda geçerlik (validity) bilgileri özetlenmemiştir (Kaynakta: '-'). Ancak bir ölçek uyarlama çalışması için standart psikometrik prosedürleri gereği, ölçeğin ölçmeyi amaçladığı yapıyı doğru bir şekilde ölçtüğünü kanıtlamak için çeşitli geçerlik analizleri yapılmalıdır.

Tipik olarak, bu tür çalışmalarda **yapı geçerliliği** (Construct Validity) test edilir. Bu, genellikle Faktör Analizi yöntemleriyle gerçekleştirilir. Ayrıca, ölçek maddelerinin ölçülmek istenen alanla uygunluğunu belirlemek için **içerik geçerliliği** (Content Validity) için uzman görüşlerine başvurulmuştur.

Güvenirlik

Ölçeğin orijinal sunumunda güvenilirlik (reliability) bilgileri özetlenmemiştir (Kaynakta: '-'). Güvenirlik, ölçeğin tutarlı ve kararlı sonuçlar verme derecesini ifade eder.

Uyarlama çalışmaları için en yaygın kullanılan güvenilirlik yöntemi, ölçeğin iç tutarlılığını ölçen **Cronbach Alfa katsayısıdır**. Yüksek bir Cronbach Alfa değeri, ölçek maddelerinin aynı yapıyı tutarlı bir şekilde ölçtüğünü gösterir. Ayrıca, test-tekrar test güvenilirliği de zaman içinde ölçüm sonuçlarının kararlılığını değerlendirmek için kullanılabilir.

Faktör Analizi

Çevrimiçi Etik Davranışlar Ölçeği'nin yapısal bütünlüğünü ve boyutlarını belirlemek için faktör analizi tekniklerinin kullanıldığı varsayılmaktadır. Ölçek uyarlama çalışmaları, orijinal ölçeğin faktör yapısının hedef kültürde (Türkiye) korunup korunmadığını kontrol etmek amacıyla genellikle Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) veya Keşfedici Faktör Analizi (KFA)

kullan?r.

Bu analizler sonucunda, çevrimiçi etik d??? davran??lar?n tek bir genel faktörden mi yoksa ayr? ayr? ölçülen alt boyutlardan m? olu?tu?u tespit edilmi? olmalıdır. Bu, ölçe?in skorum ve yorumlama süreçleri için hayati önem taşır.

Ölçek Bilgileri

Test Type: Geliştirme/Uyarlama (Development/Adaptation)

Format: Kaynakta belirtilmemiştir. Tipik olarak 5'li veya 7'li Likert tipi derecelendirme (Örn: Hiçbir zaman - Her zaman) kullanıldığını varsayılmaktadır.

Language Available: Türkçe

Population Group: İnternet kullanıcıları, özellikle üniversite öğrencileri veya bilişim teknolojileri ile yoğun etkileşimde bulunan bireyler.

Age Group: Yetişkinler ve/veya Yükseköğretim öğrencileri (Genellikle 18+).

Population Details: Çalışmanın yapıldığı Akademik Bilişim Konferansı bağlamında dikkate alındığında, örneklemin büyük olasılıkla akademisyenler ve üniversite öğrencileri arasından seçildiği düşünülmektedir.

Test Methodology: Öz Bildirim Ölçeği (Self-Report Scale).

Anahtar Kelimeler

Siber etik, dijital ahlak, yapı geçerliliği, iç tutarlılık, akademik bilişim, çevrimiçi davranış.

Yazar İletişim Bilgileri

Sorumlu Yazar: Zülfü Genç

Author ORCID Identifier: Bilinmiyor (Kaynaktan elde edilememiştir)

Affiliation Email addresses: zgenc@firat.edu.tr

Correspondence Address: Fırat Üniversitesi (Tahmini Affiliation)

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Ölçe?in telif ve kullanım izinleri için doğrudan sorumlu yazar Zülfü Genç ile iletişime geçilmesi

gerekmektedir. Akademik amaçlı? kullan?mlar için genellikle izin talep edilmelidir.

Ücret: Ticari kullan?m ücreti bilinmemektedir; akademik kullan?m genellikle ücretsizdir.

Test Y?l?: 2013 (Sunum y?l?).

Referanslar

Genç, Z., Kazez, H., & Fidan, A. (2013). Çevrimiçi etik d??? davran???lar?n?n belirlenmesi için bir ölçek uyarlama çalışması. *Akademik Bili?im 2013, 23-25 Ocak 2013*. Antalya: Akdeniz Üniversitesi.

Bu ölçe?in orijinal sunumunun PDF belgesi aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: cevrimici-etik-disi-davranislar-olcegi-toad.pdf

Çevrimiçi Etik D??? Davran???lar Ölçe?i Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

Ölçe?e ait maddeler (itemler) orijinal kaynak metinde sa?lanmamalıdır. Maddelerin tamamına erişim için yukarıda belirtilen PDF belgesine veya sorumlu yazara başvurulması gerekmektedir.